

Uusi näkökulma Turun yliopiston historiaan

Timo Soikkanen: Venäjän varjo. Turun Suomalaisen Yliopiston juurilla. Kirja-Aurora, Turun yliopisto 2012. 216 s.

Maisteri ja J. R. Danielson-Kalmarin vävy Kaarle Nestori Rantakari (1877–1948) on kiinnostava hahmo, joka jonkinlaisena taustavaikeuttajana tulee silloin tällöin esille Suomen historiassa. Hän oli tuoteliainen lehtimies, rajakomendantti, pankinjohtaja ja erivapauden saanut ulkoasiainministeriön osastopäällikkö. Hän päätyi maltilliseksi kokoomuslaiseksi, jonka ystäviin kuului muun muassa J. K. Paasikivi. Vanhoilla päivillään tämä tosin arvioi Rantakarin puhuneen enemmän kuin saaneen aikaan.

Rantakaria voidaan joka tapauksessa pitää Turun yliopiston synty-

sanojen lausujana. Niin kutsutun toisen sortokauden ollessa pahimmillaan Rantakari julkaisi vuoden 1913 lopussa *Aika*-lehdessä julistuksenomaisen artikkelin ”Suomalainen yliopisto Turkuun tai ei ollenkaan suomalaista yliopistoa”. Se herätti ansaitsemaansa huomiota ja monien vaiherikkaiden vuosien ja käänteiden jälkeen yliopisto perustettiin.

Turun yliopiston perustaminen on totuttu näkemään ennen kaikkea kielitaistelun tuloksena. Professori Timo Soikkanen on perehtyessään K. N. Rantakarin laajaan arkistoon tullut kuitenkin siihen tulokseen, että Rantakari lähti liikkeelle ensi sijassa korkeimman opetuksen venäläistämispelossa – yksityisvaroihin nojautuva, akateemisesti perinteikkäässä Turussa sijaitseva yliopisto olisi ollut suomalaisen kulttuurin vahva linnake. Suomen itsenäistyttyä asetelma tietenkin muuttui ja Rantakarin kylvämästä siemenestä versonut yliopistoajatus toteutui toisissa merkeissä.

K. N. Rantakari oli tehnyt aiemmin vuonna 1913 erikoislaatuisen matkan Venäjän keisarikunnan eteläosiin tutustuen siellä eri vähemmistökansallisuuksien pyrkimykseen oman kulttuurin säilyttämiseksi. Hän kirjoitti matkastaan värikkään kertomuksen, jonka Soikkanen on löytänyt ja joka sisältyy kirjaan. Jo kauan sitten vakiintunut ja arvostettu yliopisto on tämän kelpo kirjan muodossa saanut esihistoriaansa mielenkiintoisesti valottavan lisän.

– PEKKA HARTTILA